

Píseň: EZ442 - Pane, dnešek je den chvály + **modlitba;** **Oddíl k výkladu:** Sd 15

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme se Samsonem poznali jeho první milou - „tu pravou v jeho očích“ - cizinku z Pelištejské oblasti. Na cestě za ní, aby domluvili manželství, Samson roztrhl lva jak hada. Při druhé cestě, tentokrát na svatbu samotnou, v tomto i v Israeli démonizovaném nepříteli našel včelstvo a med. To je zápletkou pokračování Samsonova příběhu skrze Samsonovu hádanku, kterou Pelištejci nedokázali rozluštit. Tak si vynutili odpověď od Samsonovy manželky tím, že jí i její rodině vyhrožovali upálením (Sd 14, 15).

Ve svém hněvu a zrazenosti pak Samson pobil třicet Pelištejců.

Pokračování

I závěr předchozího oddílu ukazuje, že nedošlo na nic tak hrozného: No tak Israelec pobil nějaké Pelištejce - nakonec vždyť vyhrožovali Samsonově ženě i rodině smrtí. Tolik se, ve starověkém pohledu, nestalo.

Tak se i Samson za svou ženou po čase vrací. Kozlík, kterého bere sebou, je nejen darem na usmířenou, ale také zvířetem, které Pelištejci obětovali své bohyni lásky (srv. Gn 38). Navzdory Samsonem vnímané zradě ze strany své novomanželky na ní Samson nezanevřel - chce se udobřit, usmířit. Dokonce natolik, že přináší dar k oběti dle náboženství z největších israelských nepřátel - Pelištejců.

Avšak poslední věta předchozí kapitoly nám připomíná, že to nebude jen tak. Samsonovu manželku dal totiž její otec jednomu z jeho družbů. Čtenář Sd 15 tedy má hned cítit napětí. Má chápat, že jde do tuhého. Snaha otce Samsonovy manželky situaci vyřešit „lábanovsky“ - tradičně pohansky, samozřejmě nefunguje. Ve starověkém Israeli nešlo prostě zaměnit jednu manželku za jinou -

vždyť obě jsou pořád lidskými bytostmi, rovné muži (Gn 2, 18). Narozdíl od pohanského vnímání ženy.

Samson tedy, opět trochu oprávněně, bere spravedlnost do vlastních rukou. Avšak v jeho vyznání ve v. 3 máme slyšet, že sám měl minimálně pochybnost, nakolik byl předchozí spor na jeho svatbě vinou pouze Pelištejců. Samson věděl, že nebýt jeho hádanky, vlastně zbytečné, situace by asi proběhla jinak. Přijímá tedy, že na předchozím konfliktu měl svůj díl viny.

Vina a hřích

Avšak skutečně tentokrát ne? Stávající situace, kdy je jeho žena dána jinému, je přece důsledkem právě konfliktu na Samsonově svatbě! Opravdu Samson nemůže jednat jinak? Musí sáhnout k násilí a mstít se?

Tato situace je tak učebnicovým příkladem toho, co je a jak funguje hřích. Ano, Samson přiznává, alespoň mezi řádky, svou vinu. Jenže hřích již byl vpuštěn do světa - a teď už „si žije vlastním životem.“¹ Nejhorší totiž na hříchu je, že jakmile je jednou vpuštěn do světa, je mimo lidskou kontrolu. Škodí mnohým a dalším. Často i víc než těm, kteří ho do světa vpustili. Což má od odmítání Boží vůle (= hřích) naprosto odrazovat!

Konflikt se stupňuje

Samson tedy pochytil lišky, připevnil vždy mezi dvě pochodeň a vpustil je do pelištejských polí.

V tomto obraze se skrývá mnohé, co nebývá současnému čtenáři snadno zřetelné: 1) Opět jde v první řadě o boj náboženský! Hebrejské šual, v ekumenickém překladu přeloženo jako „lišky,“ může být přeloženo také šakalové. V egyptském náboženství měl šakalí hlavu bůh mrtvých Anupev.

2) Tyto spíše šakaly než lišky vpouští se zapálenými pochodněmi do obilí, hebrejsky dagan. Božstvo Dágon patřilo mezi

---

¹ Stejně nápadně např. Gn 3 - skrze mužovu lhostejnost a nedbání Boží vůle byla prokleta celá země. Nebo 2Sam 11-12 - je to dítě zplonené cizoložstvím Davida s Bat-šebou a Urijáš, kdo umírají. Oba, vzhledem k dané situaci, nevinní.

nejvýznamnější pelištejská božstva. Lišky mohl vpustit třeba na vinice vinné nebo olivové, na pastviny atd. Avšak jsou vypuštěny právě do obilí, protože jde o boj Hospodinova zasvěcence proti Dágonovi.

3) Šakalové jsou vpuštěni do „nepožatého obilí.“ Dle hebrejského kamah do obilí již zralého, ale neposečeného. Ačkoli v období sklizně (Sd 15, 1). Proč ji Pelištejci nesklidili?

4) Spálení takového obilí nebylo projevem bezuzdné nenávisti či nepřátelství. Samson mohl jít a rovnou zabít. Podobný čin nalezneme také v 2S 14, 30 - jako velmi důraznou výzvu k jednání. Podobně jako na Samsonově svatbě - nic tak hrozného se tedy opět nestalo!

5) Jenže stalo, navzdory lidským tradicím a zvyklostem. Šakalové zapálili více obilí. Také „porazili“ Dáгона. A zapáleny byly také vinice a olivy. Stejně jako tomu bylo na Samsonově svatbě. Jako je tomu s hříchem vždy! I zde si „žije svým životem“ a ničí další.

Také pro rozsáhlost spálení pak přicházejí důsledky: Pohanští Pelištejci, kterým někdo zaútočil nejen na zdroj potravy (obilí) a radosti (olivy a vinice), ale dokonce na jedno z nejdůležitějších božstev, se také rozhodnou mstít. Samson dál roztáčel kola pomsty pro to, jak naložili s ním a s jeho manželkou. Pelištejci činí stejné.

Pelištejci však nemohou vykonat pomstu na Samsonovi. Tak namíří svůj hněv na někoho jiného - na rodinu jeho manželky. Ačkoli ta byla z Pelištejců.²

Opět jde o důraz na boj náboženský, v první řadě. Pelištejské náboženství bylo tak pohanské, tedy systémem lidové zbožnosti, nahodilosti, čarování a fantazie, že nechránil ani své vlastní, své „věrné.“³ A nechránilo opět před „souvěrci.“ Ani ve chvíli, kdy se Samsonova manželka a její rodina nedopustili zlého.

---

² Všimněme si důrazu na „Timnaʿana!“

³ To se totiž často z ekonomických či populistických (= velká část pohanství) důvodů nehodí. Často je snazší obětovat „vlastního“, ba nevinného, než vyřešit problém. Nebo alespoň potrestat viníka.

Upálení Samsonovy ženy a její rodiny je jak názvukem na výhružku na Samsonově svatbě, tak i běžnou praxí magie: Stejně je nutno zažehnat stejným. Zkázu ohněm je nutno „napravit“ či „vykoupit“ také ohněm.

A protože jde právě o boj náboženský, v němž Samson užil symboly boha Mrtvých Anupeva proti bohu Dágonovi, je nutno zažehnat tuto katastrofu a uchlácholit božstvo tím nejčinnějším, co člověk má: Lidskou obětí.⁴

Začíná válka

Konflikt tím eskaluje dál. Samson, tváří v tvář hrůze upálení jeho manželky i rodiny, zaslibuje Pelištejcům pomstu. A naprosto je rozdrtil.

Kola pomsty se však točí dál: Pelištejci tuto situaci také nemohou nechat být, ačkoli to byli oni, kdo pod vlivem mylného a šíleného náboženství upálili nevinné a „své vlastní.“ A tak přitáhla tentokrát už kárná výprava na Samsona.

Nejprve dejme prostor absurditě celé situace v gradaci vzájemné pomsty - kam takový kolotoč zavede? Pak absurditě situace v tom, že na jednoho muže přitáhla celá výprava, možná i armáda. A poté v tom, že i Samson je vydán svými vlastními, Israelci, dokonce Judejci (!)⁵, do rukou nepřátel, dokonce Pelištejců.

Protože nikdo ze zúčastněných nebyl při smyslech. Všichni zúčastnění byli pokřiveni a zkřiveni. Hříchem, který si žije a působí, „jak se mu zlíbí.“⁶

Tak začíná válka mezi Samsonem a Pelištejci, kterou bude prostoupen zbytek Samsonova života.

---

⁴ V israelském náboženství bylo toto vždy odmítáno. Avšak Velký pátek celé toto chápání převrací na hlavu tím, že ve Ježíši Kristu se obětuje Bůh sám za dluh lidský. Zároveň tím, člověk Ježíš obětuje sám sebe, nikoli druhé (srv. např. Jiftáchovu dceru). Nikoli že je obětován někdo třetí, navíc běžně proti své vůli (= pohanství). Ačkoli na první pohled se může zdát, že jde i na Velký pátek o návrat k pohanské praxi.

⁵ Judsko, známé také jako jižní Israel, přežilo svého severního „příbuzného“ o 150 let. Samaří bylo dobyto r. 722 Asyřany, Jeruzalém až 587/6 Babylóňany. Tak se rád vnímal jako „vyvolený“ narozdíl od „prokletého“ Severního israelského království.

⁶ Hřích však není samostatnou, uvažující entitou, proto uvozovky zde i jinde.

Další podobnosti s pozdějším Ježíšovým příběhem

Samson však ve chvíli, kdy na něj přitáhnou Judejci (tedy „jeho vlastní“), překvapuje: Je připraven být vydán. Je připraven se obětovat.

Už v úvodu Samsonova příběhu byly nápadné podobnosti s příběhem Ježíšovým. A já jsem sliboval, že budou pokračovat. Tady je tedy máme: Samson se nechá vydat⁷ do rukou Pelištejců. Samson, který je opuštěn a sám. Dokonce tak opuštěn, že jeho vlastní ho zrazují a vydávají do rukou nepřátel. Pašijní příběh jako vyšitý!

Samson se pouze ujišťuje, že Judejci samotní na něj ruku nevztáhnou. To může vypadat banálně, avšak jde o naprostý protiklad jednání právě Pelištejců. Ti neváhali zabít i své vlastní! Avšak Samson právě toto odmítá a chce se toho za každou cenu vyvarovat. A stejnému se usiluje vyhnout také ze strany Judejců - aby oni nezabili „jednoho ze svých.“ A tak se neprokázali být stejnými, jako jsou pohané - Pelištejci.

Vrchol

Svázaný Samson je pak vydán svými blízkými do rukou nepřátel. Stejně jako předchozí příběh prozrazoval závěr Samsonova příběhu v důrazu na oči, prozrazuje dnešní příběh další pokračování v důrazu na spoutání a vydání Samsona jeho blízkými, ba nejbližšími.

Svázaný Samson je „přivítán“ radostným válečným pokřikem Pelištejců. Tento křik prozrazuje vnímání Pelištejců jakožto vojenských vítězů.

Avšak do dění se konečně vlomil Hospodin. Zmocnil se Samsona jako kdysi, když na něj zaútočil lev. Spoutaný Samson trhá nové provazy, jako by to byly nitě, a oslí čelistí pobíjí

---

⁷ V řeckém textu NZ je pak na místě Jidášova „zrazení“ pravidelně a vždy užíváno slovo pro „vydání“ - řecky paradidómi, utvořeno předponou od didómi = dát. Kromě teologicky zcela odlišného uchopení Jidášova činu již evangelisty, je i v tomto zřetelná podobnost obou příběhů. Srv. již poznámku pod čarou v Mt 26, 15.

symbolický elef Pelištejců. Kolik by jich asi dokázal porazit, kdyby byl vyzbrojen k tomu určenými zbraněmi?

Samson se však nestal supermanem, který nikoho nepotřebuje. Po bitvě, kterou vyhrál jen díky Božímu Duchu, mu hrozila smrti žízni. Je to opět Hospodin, kdo ho zachránil - darem života skrze vodu ze skály. Další podobnosti s příběhem Ježíšovým (vzkříšení Krista přišlo ze svobodné Boží milosti) a narážka na Boží vyvádění vody ze skály pro putující Israelce jsou snad nasnadě.

Posledí verš naznačuje, že původně možná Samsonův příběh zde končil. Vždyť jde o tradiční závěr všech soudcovských příběhů!

Není to však ani poprvé, ani naposled, co se další příběhy, bližší detaily, teprve dozvíme. Také není náhoda, že následující příběh kolem Delíly je tak podobný těm předchozím. Avšak to neznamená, že jde o fabulaci. Pravděpodobně jde jen o rozvedení Samsonova příběhu pozdější redakcí. Pravděpodobně na základě skutečných vyprávění.

Závěr

Také Samsonův příběh je v první řadě příběh náboženského boje a námahy. Proti lidským božstvům, fantaziím, magii a pohanství. Proti systémům, které klidně zabíjejí „svoje vlastní.“ Systémem, který právě toto odmítá - zde reprezentovaný Samsonem. Ačkoli i Judejci mají za to, že blaho národa je důležitější než jeden z nich - srv. Ježíšův příběh (J 11, 50).

Centrem dnešního oddílu je do šílených rozměrů roztočený kolotoč krevní či jiné msty. Tedy jeden z nejzákladnějších projevů hříchu. Který je zastaven až sebeobětí jednoho ze zúčastněných. Což je další podobnost s Kristovým příběhem.

Také je učebnicí hříchu: Jak se člověk rád a samozřejmě pokládá za nevinného (ba dokonce spravedlivého!), ačkoli opak je pravdou - Samsonova hádanka tohle všechno začala. Jak se hřích nenechá ovládat, jakmile ho člověk jednou do světa vypustí. Jak ničí hlavně všechny blízké těch, kteří ho do světa vpustili.

A tak o tom, proč je v Božích očích naprosto a zcela absurdní a hloupé, že někdo hřeší. Vždyť tím zraňuje *hlavně* své blízké a nejbližší!!!! Proč by to, v Božích očích, tedy někdo dělal?

Proto a hlavně proto člověk nemá hřešit. Jenže prvním projevem hříchu je právě sebestřednost, egocentrismus, do-sebe-zakroucenost a zcela pomýlený dojem vlastní důležitosti. A jak málo jsou důležití „ti druzí.“

Proto je kniha Sd i celá Bible takřka vždy znovu v první řadě bojem náboženským. Tedy zápasem člověka s hříchem vlastním i druhých. Tedy s egocentrismem a mylným pocitem vlastní důležitosti v sobě samém i v druhých. A Boží pomocí v tomto zápase, který si člověk způsobil a způsobuje sám.

Píseň: EZ440 - Ozvi se, Pane můj + modlitba Páně
Rozhovor